

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

GÜZEL SANATLAR LİSESİ
TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

Ankara 2016

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI	4
TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZAN- DIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER	5
TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI.....	6
TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR	8
TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	9
TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE VE SÜRELERİ..	10
TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI.....	11

GİRİŞ

Türk İslam Sanatı Tarihi Dersi Öğretim programı, İslamiyet'in doğuşu ile başlayıp tarihî süreç içerisinde ortaya çıkmış olan önemli İslam devletlerinin sanatsal birikimlerini içermektedir. Bu kapsamda öncelikli olarak İslamiyet'in sanata bakış açısı ortaya konularak İslam medeniyetinin maddi kültür varlıklarının farklı öğretim yöntemleri (anlatım, gösterim, saha gezisi vb.) kullanılarak aktarılması öngörülmüştür.

Türk İslam sanatı tarihi dersinin amacı, İslam medeniyeti tarafından oluşturulan sanatsal birikimin öğrencilere aktarılmasıdır. Bu bağlamda öğrencilerin, geçmiş ile günümüz İslam medeniyeti arasındaki bağı kurabilmeleri hedeflenmektedir. Doğuşundan itibaren tüm dünya geneline gerek kültürel gerekse sanatsal anlamda etki eden bir medeniyetin tanıtılması ve ortaya koymuş olduğu maddi kültür varlıklarının farkına varılması sağlanacaktır. Dersin bir diğer amacı da kendi kültürüne ve çevresine duyarlı, bilinçli bireylerin topluma kazandırılmasıdır.

Türk İslam Sanatı Tarihi Dersi Öğretim Programı; Türk-İslam sanatının oluşumu, gelişimi, ortaya koymuş olduğu medeni birikimi açıklamayı ve böylelikle öğrencilerin kendi öz kültürünü daha iyi anlayıp öğrenmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI

Türk İslam Sanatı Tarihi Dersi Öğretim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Bu programla öğrencinin;

1. İslam sanatının ortaya çıkışı, İslam'ın sanata bakış açısı ve bu sanata ait erken dönem (Hz. Peygamber, Dört Halife, Emevi ve Abbasi) mimarlık ve sanat ürünleri hakkında bilgi edinmesi,
2. İslam şehrinin oluşumuna etki eden faktörleri ve bu faktörlerin şehrin fiziki yapısı üzerindeki tesirlerini tanımlaması,
3. İslamiyet öncesi Orta Asya Türk sanatı hakkında bilgi sahibi olması,
4. Türklerin İslam sanatına katkılarını ve getirdiği yenilikler hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır.

TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER

Türk İslam Sanatı Tarihi Dersi Öğretim Programı ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler aşağıda sunulmuştur.

1. Gözlem yapma
2. Eleştirel düşünme
3. Kronolojik düşünme
4. Değişim ve sürekliliği algılama
5. Araştırma
6. Analiz etme
7. Yorum yapma
8. Analitik düşünme
9. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma
10. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma
11. Problem çözme
12. İletişim

TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Türk İslam Sanatı Tarihi Dersi Öğretim Programı kapsamında; İslam dininin ortaya çıkışı ile birlikte sadece Arap yarımadasında değil, bütün dünya sanatı üzerinde yeni bir ekol olarak geliştiği ve kendisine has bir kimlik yarattığı ortaya konulması gereken en önemli amaçtır. Bu amacın ortaya konulması için eğitim ve öğretim alanında gerçekleşen gelişmelerin, uygulanan yöntem ve tekniklerin öğretim programına yansıtılması gerekmektedir. Bu nedenle programda, öğrencinin öğrenmiş olduğu bilgileri yaşamına aktarması, bu bilgiler doğrultusunda karşılaşılabilecek problemlerin çözümünde doğru karar vermesi ve sorunları çözmeye yönelik bir yaklaşımda olması hedeflenmiştir.

Öğrenmeyi etkileyen en önemli faktör öğrencinin mevcut bilgi birikimidir. Bu ortaya çıkarılıp ona göre öğretim planlanmalıdır. Öğrenme anlamlı olmalıdır. Yeni öğrenilecek kavram, bilgi ve ilkeler daha önceki bilgilerle ilişkilendirilmelidir. Öğrencinin öğrendiği ilkeyi veya bilgiyi farklı durumlara ve problemlere uygulayabilmesine olanak sağlanmalıdır. Yeni konunun ana ilkeleri çeşitli örneklerle uygulatılarak öğrencinin birleştirme, kaynaştırma ve bağdaştırma yapması sağlanmalıdır. Anlatım yöntemin yanında derslerde soru cevap ve tartışma tekniklerinin kullanılması önemlidir. Öğretmen, öğrencinin bilgiyi anlamasını sağlamak için daha önce öğrendikleriyle yeni bilgilerini birleştirilmesine yardım etmelidir. Öğrenciler konunun temel yapısını (kavramları, ilkeleri) tümevarım yoluyla keşfederler. Bu amaçla öğretmen öğrencilere çok fazla örnek sunmalıdır. Öğrenci bu özel örneklerdeki benzerlik ve farklılıkları gözleyerek, inceleyerek genel yapıyı keşfetmelidir. Öğrencilerin temel yapıları keşfedebilmeleri için öğrenme sürecine aktif katılmaları gerekir. Öğrenciyi harekete geçiren en önemli güdü merak, başarılı olma ve birlikte çalışmadır.

Öğrenciler kendilerinin başarılı ve yeterli oldukları alanlara daha çok ilgi duyarlar. O nedenle sınıfta öğrencilerin başarıma güdüsü doyurulmalıdır. Öğretmen, öğrencinin kendi kendini denetlemesini ve dıştan etki olmadan içten gelen bir istekle öğrenmeyi pekiştirmesini sağlamalıdır. Öğrencilerin, bir problemi kendi başlarına çözmeleri, yeni bir bilgiyi kendi kendilerine bulmaları birer pekiştirme rolü oynar. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrenme güçlük ve eksikliklerini tespit edici çalışmalar yapılmalı ve bunlar bir sonraki konuya geçmeden önce tamamlanmalıdır.

Sınıf ortamı, öğrencileri öğrenmeye motive etmek ve öğrencilerin konuya ilgisini çekmek için öğrenmeye uygun olarak düzenlenmelidir. Bu düzenlemenin nasıl olacağına öğretmen ve öğrenciler birlikte karar vermelidir. Öğrencilerin yeni öğrendikleri ile geçmiş yaşantılarında kazandıkları bilgileri bütünleştirmeleri ve bilgiyi anlamlandırmaları için anlamlandırma ve örgütlenme stratejilerinden yararlanılabilir. Bu amaçla proje çalışmaları, tasarımıyarak öğrenme, öğreterek öğrenme, iş birlikli öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılabilir. Öğretmen, öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun seçenekler sunmalı, yönergeler vermeli ve her öğrencinin kendi kararını kendisinin oluşturmasına yardımcı olmalıdır.

TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin öğrenme süreci boyunca kaydettikleri mesafenin belirlenmesidir. Öğrencilere aktarılan bilgilerin doğru ve etkin bir şekilde tespit edilebilmesi için değerlendirme çalışmalarının, öğretim programı ile paralel seyretmesi gereklidir.

Türk İslam sanatı tarihi dersinde kullanılması öngörülen değerlendirme çalışmalarında şu prensiplerin gözetilmesi öğretimsel kararların alınmasına, öğrenci ediniminin artırılmasına ve öğrenmenin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır: Değerlendirme çalışmaları adil, anlaşılır ve tüm öğrenciler için eşit olmalıdır. Bu çalışmalar farklı öğrenci yetenek ve beceri düzeylerinin yanı sıra okul ve sınıf ortamı göz önünde bulundurularak hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencileri de desteklemelidir. Öğretim programı kazanımları ve amaçlarının yanı sıra öğrencilerin ilgi, öğrenme stilleri ve deneyimleri ile ilişkili olarak dikkatli şekilde planlanmalıdır. Sürekli olmalıdır. Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Not ile değerlendirilmese de öğrenci öğrenmesinin ayrılmaz parçası olan sorumluluk, organizasyon, bağımsız çalışma, iş birliği, inisiyatif alma vb öğrenme ve çalışma becerilerinin de değerlendirme çalışmaları kapsamında ele alınması uygun olacaktır. Görsel sanatlarda öğrencinin gördüğü nesneyi ya da sanat eserini tanımlaması, yorumlaması, daha önce öğrendikleri ve gördükleri ile yeni gördüğü arasında bağ kurarak çıkarımlarda bulunması beklenir. Bu kapsamda öğrencilerin analitik düşüncelerine zemin hazırlayacak ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılmasına özen gösterilmelidir. Kullanılacak ölçme aracı ve değerlendirme yaklaşımı, ölçülmek istenen becerilere ve değerlendirme sonuçlarının hangi amaçla kullanılacağına bağlı olarak belirlenmelidir. Psikomotor ve duyuşsal alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde dereceli puanlama anahtarı ya da derecelendirme ölçekleri şeklinde tasarlanmış gözlem formlarının yanı sıra öz ve akran değerlendirme formları kullanılabilir. Bilişsel alana ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde açık uçlu, kısa cevaplı ve çoktan seçmeli maddeler kullanılarak hazırlanmış yazılı sınavlar kullanılabilir. Bilişsel ve psikomotor alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde bireysel ya da grup çalışması şeklinde tasarlanmış proje ve performans çalışmaları kullanılabilir.

Değerlendirme sonrasında öğrencilerin performansları hakkında verilen yapıcı geri bildirimler; neyin önemli olduğunu, neyin öğretilmeye çalışıldığını ve hangi alanda gelişmek için çaba sarf etmeleri gerektiğini kavramalarını sağlayacaktır.

TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

1. Türk İslam Sanatı Tarihi Dersi Öğretim Programı'na göre dersler sınıf ortamında grup olarak yapılabilir. Ayrıca derste işlenen konuyla bağlantılı olarak eğitim-öğretimin yapıldığı kentte veya yakın çevresinde yer alan sanat ve mimarlık eserleri yerinde incelenebilir.

2. Türk İslam Sanatı Tarihi Dersi Öğretim Programı, kronolojik bir sıralama takip edilerek işlenecektir.

3. Türk İslam Sanatı Tarihi Dersi Öğretim Programı, diğer dersler ile ilişkilendirilerek anlatılmalıdır.

4. Türk İslam Sanatı Tarihi Dersi Öğretim Programı'nda farklı tipteki sanat ve mimarlık eserleri tanıtılacak ve dönemin kültürel ortamının bir bütün olarak farkına varılması sağlanacaktır.

5. Türk İslam Sanatı Tarihi Dersi Öğretim Programı'nda İslam dininin temel öğretilerinin sanata ve mimariye nasıl yansıdığı sorusuna zengin görsel materyal eşliğinde cevap verilecektir.

6. Türk İslam Sanatı Tarihi Dersi Öğretim Programı'nda, öğrencinin çevresindeki kültür ve sanat ürünlerine ilgi duyması için farklı etkinlikler yapılacaktır.

7. Yapılan etkinliklerin sınıf ortamında değerlendirilmesi, etkinliğin amacına hizmet edip etmediğinin en önemli göstergesidir.

8. Sanat eserleri merkezinde öğrencilere yaratıcı düşünceler kazandırılması hedeflenmelidir.

9. Öğrencinin, etkinlikler işlenirken kendisine soru sorması ve bu sorulara cevap bulması sağlanmalıdır.

10. Dersler ağırlıklı olarak görsel materyal eşliğinde işlenmelidir. Konulara ilişkin hazırlanmış olan belgesel filmler de öğretim materyali olarak kullanılabilir.

11. Sanat manevi, kültürel ve evrensel değerlerin aktarılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde programda yer alan üniteler ve kazanımlarla ilişkilendirilerek tabloda sunulan değerlerle ilgili çalışmalara yer verilmesi önemlidir. Etkinlik ve çalışmalar tasarlanırken örnek olarak verilmiş konu başlıklarından yararlanılabilir.

Değerler	Konu Başlığı
Sevgi	İnsan sevgisi
Hoşgörü	Farklılıklara karşı hoşgörü
Vatanseverlik	Millî ve manevi değerleri benimseme
Çalışkanlık	Azimli olma

Bu değerlerin, öğrencilere aktarılabilmesi için öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak ders kitabında etkinlik, çalışma, araştırma konusu veya okuma parçası olarak yer alması sağlanmalıdır.

TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Programda ünite temelli yaklaşım esas alınmıştır. Program yedi üniteden oluşmuştur. Programda kazanımlar, ünite numarası, konu numarası ve kazanım numarası esas alınarak numaralandırılmıştır. Kazanımlara ilişkin açıklamalar, sınırlamalar veya uyarılar kazanımı takip eden satırda italik yazı karakteriyle ifade edilmiştir.

Kazanımların yapısı aşağıda şematik olarak gösterilmiştir.

Ünite no.	Konu no.	Kazanım no.	Kazanım İfadesi	Kazanım Açıklaması
		5.1.1.	Selçuklu öncesi Anadolu'sunun kültürel altyapısını kavrar.	
				<i>Anadolu'daki Bizans, Artuklu, Saltuklu, Mengücek ve Danişmend beyliklerinin imar faaliyetleri üzerinde durulmalıdır.</i>

TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE VE SÜRELERİ

Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
İslam Sanatına Giriş	5	3	4
İslam Sanatının Başlangıç Evresi	5	4	6
İslamiyet Öncesi Türk Sanatı	7	5	7
Anadolu Öncesi Türk-İslam Sanatı	3	3	4
Orta Çağ Anadolu Türk Sanatı	8	18	25
Osmanlı Dönemi Sanatı	6	26	36
Cumhuriyet Dönemi Sanatı	4	13	18
TOPLAM	38	72	100

TÜRK İSLAM SANATI TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

1. İSLAM SANATINA GİRİŞ

Terimler: Sanat, mescit, cami, medrese, hamam, çarşı-pazar, han, vakıf, kible, tasvir.

1.1. İslam Sanatının Oluşumu

1.1.1. İslam sanatına etki eden unsurları açıklar.

a) *İslam dininin sanata bakışı ayet ve hadislerle açıklanmalıdır.*

b) *İslamiyet'in ortaya çıktığı coğrafya ve zaman dilimi içerisindeki çevre kültürler hakkında bilgi verilmelidir.*

1.2. İslam'da Mimari ve Tasvir Meselesi

1.2.1. İslamiyet ile birlikte ortaya çıkan yapı türlerini ve elemanlarını kavrar.

Mescit, cami, medrese, mihrap, minber, minare, kible kavramları vurgulanmalıdır.

1.2.2. İslam'ın tasvire bakışını açıklar.

1.3. İslam Şehri

1.3.1. Cuma ve bayram namazlarının İslam şehrinin gelişmesindeki rolünü açıklar.

a) *İslam dininin kolektif yaşamı teşvik etmesi ayet ve hadisler çerçevesinde vurgulanmalıdır.*

b) *Cuma ve bayram namazlarının İslam toplumundaki birleştirici-bütünleştirici özelliği mimari üzerinden açıklanmalıdır.*

1.3.2. Zekâtın ve vakıf kurumunun İslam şehrinin gelişmesindeki rolünü açıklar.

2. İSLAM SANATININ BAŞLANGIÇ EVRESİ

Terimler: Mescid-i Nebevi, cami, saray, köşk, hamam, türbe, kitabe, süsleme.

2.1. Hz. Muhammed ve Dört Halife Dönemi

2.1.1. İslam mimarisinin ilk mabedi olan Mescid-i Nebevi'yi tanıtır.

a) *Mescid-i Nebevi'nin İslam cami mimarisine kaynak teşkil ettiği açıklanmalıdır.*

b) *Dört halife dönemi imar faaliyetleri hakkında bilgi verilmelidir.*

2.2. Emevi Dönemi İslam Sanatı

2.2.1. Emevi Dönemi Sanatı'nın önemli yapılarının özelliklerini açıklar.

Şam Ümeyye camii, Kubbetü's-Sahra camileri, Kusayr-ı Amra Sarayı yapıları tanıtılmalıdır.

2.3. Abbasi Dönemi İslam Sanatı

2.3.1. Abbasi Dönemi sanatının genel özelliklerini açıklar.

Abbasi sanatında görülen Türk sanatı etkileri üzerinde durulmalıdır.

2.3.2. Emevi ve Abbasi sanatlarını karşılaştırır.

Samarra Ulu Camisi, Ebu Dulef Camisi, Kubettü's-Süleybiye Türbesi, Meşatta Sarayı yapıları üzerinde durulmalıdır.

2.4. Endülüs Emevi Dönemi İslam Sanatı

2.4.1. Endülüs Emevi mimarisinin genel özelliklerini açıklar.

a) *Kurtuba Camisi ve El-Hamra Sarayı'nın üzerinde durulmalıdır.*

b) *Endülüs Emevi sanatının Avrupa sanatı üzerindeki etkisi açıklanmalıdır.*

3. İSLAMİYET ÖNCESİ ORTA ASYA TÜRK SANATI

Terimler: Hayvan üslubu, kurgan, bark, fresk, minyatür, ordu, balık, kıy, balbal, stuba, çadır.

3.1. Türkistan Coğrafyası ve Türklerin Anayurdu

3.1.1. Türkistan coğrafyasının sınırlarını tanıır.

3.2. Hazırlık Kültürleri

3.2.1. Hazırlık kültürlerini ifade eder.

Anav, Afanesyova, andronova, kelteminar, tağar, taşlık ve karasuk hazırlık kültürleri vurgulanarak hazırlık kültürlerinin maddi kültür örnekleri açıklanmalıdır.

3.3. İskit ve Hun Sanatı

3.3.1. İskitlerin ortaya koydukları sanat eserlerini açıklar.

Türk sanatında görülen hayvan üslubunun oluşumu İskit, Hun ve Göktürk sanatları bağlamında açıklanmalıdır.

3.3.2. Hun kültürü ve sanatını kavrar.

3.3.3. Kurganları açıklar.

Pazırık, Esik, Bezeklik kurganları ve kurgan buluntuları vurgulanmalıdır.

3.4. Göktürk ve Uygur Sanatı

3.4.1. Göktürk sanatının özelliklerini açıklar.

Orhun Anıtları'nın Türk sanatı ve kültürü açısından önemi vurgulanmalıdır.

3.4.2. Uygur sanat ve mimarisinin özelliklerini açıklar.

a) *Uygur Dönemi şehir yerleşimleri olan Ejder, Ordubalık, Beşbalık, Karabalsagun, Hoço-İdikutun üzerinde durulmalıdır.*

b) *Uygur fresk ve minyatürleri tanıtılmalıdır.*

4. ANADOLU ÖNCESİ TÜRK-İSLAM SANATI

Terimler: Cami, saray, ribat, kervansaray, türbe, minare, Mescid-i Cuma, Nizamü'l-mülk Medreseleri, eyvan, çini, Şah-ı Zinde, Semerkant, Buhara, Babür Şah, Şah, Cihan, Delhi,

Agra, Baybars, Kayıtbay, Kahire, Halep

4.1. Karahanlı ve Gazneli Dönemi Sanatı

4.1.1. Karahanlı Dönemi sanatının özelliklerini açıklar.

Talhatan Baba ve Muğak Attari Camisi, Ayşe Bibi ve Evliya Ata Türbeleri, Tirmiz Sarayı, Ribat-ı Melik tanıtılmalıdır.

4.1.2. Gazneli Dönemi sanatının özelliklerini açıklar.

Leşger-i Bazar, Kışlak Hazara camileri ve Leşger-i Bazar Sarayı tanıtılmalıdır.

4.2. Büyük Selçuklular Dönemi Sanatı

4.2.1. Büyük Selçuklu Dönemi sanatının özelliklerini açıklar.

İsfahan Mescid-i Cuması, Zevvare Mescid-i Cuması ve Ardistan Mescid-i Cuması, Nizamü'l-mülk Medreseleri, Merv Sarayları, Künbed-i Ali, Sultan Sencer Türbesi, Ribat-ı Anuşirvan ve Ribat-ı Şerif tanıtılarak Büyük Selçuklu mimarisinin genel özellikleri üzerinde durulmalıdır.

5. ORTA ÇAĞ ANADOLU TÜRK SANATI

Terimler: Cami, medrese, türbe, hamam, han, saray, darüşşifa, tekke-zaviye, hangâh.

5.1. Anadolu Selçuklu Dönemi Sosyal ve Kültürel Durum

5.1.1. Selçuklu öncesi Anadolu'sunun kültürel altyapısını kavrar.

Anadolu'daki Bizans, Artuklu, Saltuklu, Mengücek ve Danişmend beyliklerinin imar faaliyetleri üzerinde durulmalıdır.

5.1.2. Anadolu Selçuklu Dönemi kültür ve sanat ortamının şekillenmesini etkileyen unsurları açıklar.

Kösedağ Savaşı ve Moğol işgalinin kültür ve sanat üzerindeki etkileri belirtilmelidir.

5.2. Anadolu Selçuklu Sanatı

5.2.1. Anadolu Selçuklu Dönemi mimarlık eserlerinin özelliklerini açıklar.

Konya Alaaddin ve Divriği Ulu Camileri, Konya Karatay, Sivas Gök ve Sivas Çifte Minare Medreseleri, Konya Sultanlar Türbesi, Kayseri Döner Kümbet ve Sivas İzzeddin Keykavus Türbesi, Aksaray Sultan Hanı, Karatay Hanı, Konya Sahip Ata Hamamı, Konya Alaaddin Köşkü, Beyşehir Kubadabad Sarayı, Kayseri Gevher Nesibe ve Divriği Melike Turan Darüşşifaları, Konya Sahip Ata Hangâhı ve Mevlana Dergâhı tanıtılmalıdır.

5.3. Anadolu'da Beylikler Dönemi Sanatı

5.3.1. Anadolu Selçuklu sonrası Anadolu beyliklerini tanıtır.

5.3.2. XIV. yüzyıl Anadolu'sundaki kültürel ortamı açıklar.

- 5.3.3. Anadolu'daki Beylikler Dönemi sanat ve mimarlık eserlerinin özelliklerini açıklar.
İlhanlı Devri Mimarisine ait Erzurum Hatuniye ve Yakutiye Medreseleri ile Niğde Sungur Bey Camisi ve Niğde Hüdavent Hatun Türbesi, Eretna Devri mimarisine ait Bünyan Ulu Camisi ve Kırşehir Aşık Paşa Türbeleri, Karamanlı Devri mimarisine ait Karaman Hatuniye Medresesi ve Karaman İbrahim Bey İmareti, Dulkadiroğulları Devri mimarisine ait Maraş Ulu Camisi, Elbistan Ulu Camisi ve Kayseri Hatuniye Medresesi, Hamitoğulları Beyliği'ne ait Antalya Yivli Minare Camisi, Candaroğulları Beyliği'ne ait Kastamonu Kasbaköy Mahmut Bey Camisi ile İsmail Bey Külliyesi, Germiyoğulları Beyliği'ne ait Kütahya Vacidiye Medresesi ve Yakup Çelebi İmareti, Saruhanoğulları Beyliği'ne ait Manisa Ulu Camisi, Aydınoğulları Beyliği'ne ait Selçuk İsa Bey ve Birgi Ulu Camisi, Mentешеoğulları Beyliği'ne ait Balat İlyas Bey Camisi ve Ramazanoğulları Beyliği'ne ait Adana Ulu Camisi tanıtılmalıdır.
- 5.3.4. Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi sanatı arasında ilişki kurar.
- 5.3.5. Beylikler Dönemi sanatının genel özelliklerini açıklar.

6. OSMANLI DÖNEMİ SANATI

Terimler: Zaviyeli camiler, külliye, kubbe, merkezî mekân, Hassa Mimarlar Ocağı, Selatin Camisi, külliyeler, saraylar, Lale Devri, Tanzimat Dönemi, Türk Baroğu, rokoko, ampir, neo-klasik, eklektik, meydan çeşmesi, sebil, saray, Sanayi-i Nefise Mektebi.

6.1. Erken Dönem Osmanlı Sanatı

- 6.1.1. Erken Osmanlı Dönemi sanat ve mimarlık eserlerinin özelliklerini açıklar.
Erken Osmanlı mimarisine ait İznik Yeşil Cami, İznik Hacı Özbek Camisi, Bursa Orhan Bey İmareti, Bursa Yeşil Camisi, Bursa Ulu Camisi, Edirne Eski Cami ve Edirne Üç Şerefeli Cami, I. Murad Medresesi, Yeşil Türbe ve Edirne Sarayı tanıtılmalıdır.

6.2. Klasik Dönem Osmanlı Sanatı

- 6.2.1. Klasik Osmanlı Dönemi sanat ve mimarlık eserlerinin özelliklerini açıklar.
- a) *Külliye, menzil külliyesi kavramı ile külliye bünyesinde yer alan yapılar üzerinde durulmalıdır.*
- b) *Bu döneme ait Fatih Külliyesi, Amasya, Edirne ve İstanbul II. Bayezid külliyesi, Şehzade Külliyesi, Süleymaniye Külliyesi, Selimiye Külliyesi, Sultan Ahmed Külliyesi, Gebze Çoban Mustafa Paşa ve Payas Sokullu Mehmed Paşa Menzil külliyesi tanıtılmalıdır.*
- c) *Mimar Sinan'ın mimariye getirdiği yenilikler ve Hassa Mimarlar Ocağı vurgulanmalıdır.*

6.3. Batılılaşma Dönemi Osmanlı Sanatı

- 6.3.1. Batılılaşma Dönemi Osmanlı sanat ve mimarlık eserlerinin özelliklerini açıklar.
- a) *Lale Devri'ndeki kültür-sanat ortamı üzerinde durulmalıdır.*

b) *Yeni Cami, Nur-ı Osmaniye Camisi, Laleli Camisi, Dolmabahçe Camisi, Ortaköy Camisi, Dolmabahçe Sarayı, Yıldız Sarayı, Beylerbeyi Sarayı ve Çırağan Sarayı, III. Ahmet Çeşmesi, Koca Mustafa Paşa Hacı Beşir Ağa Çeşmesi ve Küçüksu Mihrişah Sultan Çeşmesi Hidiv Kasrı, Sadabad Kasrı, Aynalıkavak Kasrı ve İhlamur Kasrı tanıtılmalıdır.*

c) *Köşk, kasır, meydan çeşmesi kavramları açıklanmalıdır.*

d) *Batılılaşma Dönemi'nde görülen Barok, Rokoko, Ampir, Neo-klasik, Eklektik gibi sanat akımları açıklanarak mimaride görülen örnekleri tanıtılmalıdır.*

6.4. Batılılaşma Dönemi Osmanlı Resim Sanatı

6.4.1. Batılılaşma Dönemi Osmanlı resim sanatını kavrar.

a) *Batılı anlamda resimler yapan Şeker Ahmet Paşa, Süleyman Seyyid, Osman Hamdi Bey, Mihr-i Müşfik, Halife Abdülmecid, Namık İsmail, Avni Lifij gibi ressam ve resimleri tanıtılmalıdır.*

b) *Osmanlı Ressamlar Cemiyeti ve faaliyetleri açıklanmalıdır.*

6.5. Batılılaşma Dönemi Osmanlı Heykel Sanatı ve Anıtları

6.5.1. Batılılaşma Dönemi Osmanlı heykel sanatı ve anıtlarının özelliklerini açıklar.

Osmanlı dönemi heykeltıraşlarından Yervant Oksan Efendi, İhsan Özsoy, İsa Behzat, Mahir Tomruk ve Nijad Sirel ve yapıtları vurgulanmalıdır.

6.6. Sanayi-i Nefise Mektebi ve Osmanlı Ressamlar Cemiyeti

6.6.1. Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Osmanlı resim, heykel ve mimarlık alanına getirdiği yenilikleri açıklar.

a) *Osman Hamdi Bey'in sanat ve mimarlık alanında yaptığı çalışmalar tanıtılmalıdır.*

b) *Sanayi-i Nefise Mektebi'nin heykel sanatı ve resim sanatı eğitimindeki önemi belirtilmelidir.*

7. CUMHURİYET DÖNEMİ SANATI

Terimler: I. Millî Mimarlık Dönemi, II. Millî Mimarlık Dönemi, Cumhuriyet Anıtları, Atatürk Heykelleri, Eğitim Yapıları, Kamu Yapıları, Halkevleri, Heykel, Büst, Anıt Heykel, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği, Ekspresyonizm, Konstrüktivizm, Kübizm, Sembolizm, Soyut Sanat, Pop Art, Foto Gerçekçilik, Kavramsal sanat

7.1. Atatürk'ün Sanata ve Sanatçıya Bakışı

7.1.1. Atatürk'ün sanata ve sanatçıya bakışını yorumlar.

Atatürk'ün sanat ve sanatçı ile ilgili söylemiş olduğu sözlere yer verilmelidir.

7.2. Cumhuriyet Dönemi Mimarisi

7.2.1. I ve II. Millî Mimarlık dönemlerini karşılaştırır.

a) *I. Millî Mimarlık Dönemi'nde ortaya konan yapılar ve mimarları (Mimar Kemaleddin, Vedat Tek, Arif Hikmet Koyunoğlu, Giulio Mongeri) hakkında bilgi verilmelidir.*

b) II. Millî Mimarlık Dönemi'nde ortaya konan yapılar ve mimarları (Sedat Hakkı Eldem, Emin Onat, Bruno Taut) hakkında bilgi verilmelidir.

7.3. Cumhuriyet Dönemi Heykel Sanatı

7.3.1. Cumhuriyet Dönemi heykel sanatı ve dönemlerini kavrar.

a) Cumhuriyet Dönemi'nde eser veren heykeltıraşlar (Canonica, Ratip Aşir Acudoğlu, Ali Hadi Bara, Zühtü Müridoğlu, Nusret Suman, Sabiha Bengütaş) ve eserleri vurgulanmalıdır.

b) Müstakil Ressam ve Heykeltıraşlar Birliği'nin kuruluşu ve heykel sanatı konusundaki faaliyetleri açıklanmalıdır.

c) Anıt heykel (Taksim Meydan Anıtı, İzmir Atatürk Anıtı, Ankara Ulus Meydan Anıtı) örnekleri üzerinde durulmalıdır.

7.4. Cumhuriyet Dönemi Resim Sanatı

7.4.1. Cumhuriyet Dönemi Resim sanatının temsilcilerini tanıtır.

a) Cumhuriyet Dönemi'nde eser veren ressamalar (Ali Sami Boyar, Hikmet Onat, İbrahim Çallı, Ali Cemal, Namık İsmail, Nazmi Ziya Güran, Feyhaman Duran, Hüseyin Avni Lifij) ve eserleri, Müstakil Ressam ve Heykeltıraşlar Birliği'nin resim alanındaki faaliyetleri açıklanmalıdır.

b) D Grubu ressamaları (Zeki Faik İzer, Nurullah Berk, Elif Naci, Cemal Tollu, Abidin Dino) ve eserleri ile resim sanatına katkıları üzerinde durulmalıdır.

c) Yeniler Grubu, On'lar Grubu, Tavanarası Ressamları adıyla kurulan resim gruplarına mensup ressamalar ve resim sanatına katkıları üzerinde durulmalıdır.

d) 1950 sonrası Türk resim sanatında görülen soyut sanat, pop art, foto gerçekçilik, kavramsal sanat gibi üslupların temsilcisi ressamalar ve eserleri tanıtılmalıdır.